

ΝΕΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΤΑΦΟΣ ΜΕ ΙΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΟΨΗ ΣΤΗ ΒΕΡΓΙΝΑ

Ο νέος Μακεδονικός τάφος¹, ένα από τα ευρήματα της ανασκαφής του 1987 στη Βεργίνα δεν έχει ούτε την λαμπρότητα των άλλων Μακεδονικών τάφων της Βεργίνας, ούτε ίσως την ιστορική σημασία άλλων μνημείων στην περιοχή². Με τα στοιχεία όμως, που διέσωσε, μπορεί να διαφωτίσει την αρχιτεκτονική στη Μακεδονία³.

Στο τέλος Αυγούστου 1987 άρχισε η ανασκαφή μιας σχετικά μεγάλης Τούμπας (Εικ. 1-2) στις ανατολικές παρυφές του σημερινού χωριού, κοντά στο πνευματικό κέντρο του χωριού, και καλύτερα, νοτιοδυτικά του προϊστορικού νεκροταφείου. Στη δυτική πλευρά της τούμπας φαινόταν ένας μεγάλος «κρατήρας», ένας μεγάλος λάκκος, όπου υπήρχαν κομμάτια πωρολίθου. Προφανώς είχε προηγηθεί της ανασκαφής κάποια παλιότερη επέμβαση με διαφορετικούς στόχους. Από την πλευρά αυτή άρχισε η ανασκαφή μας.

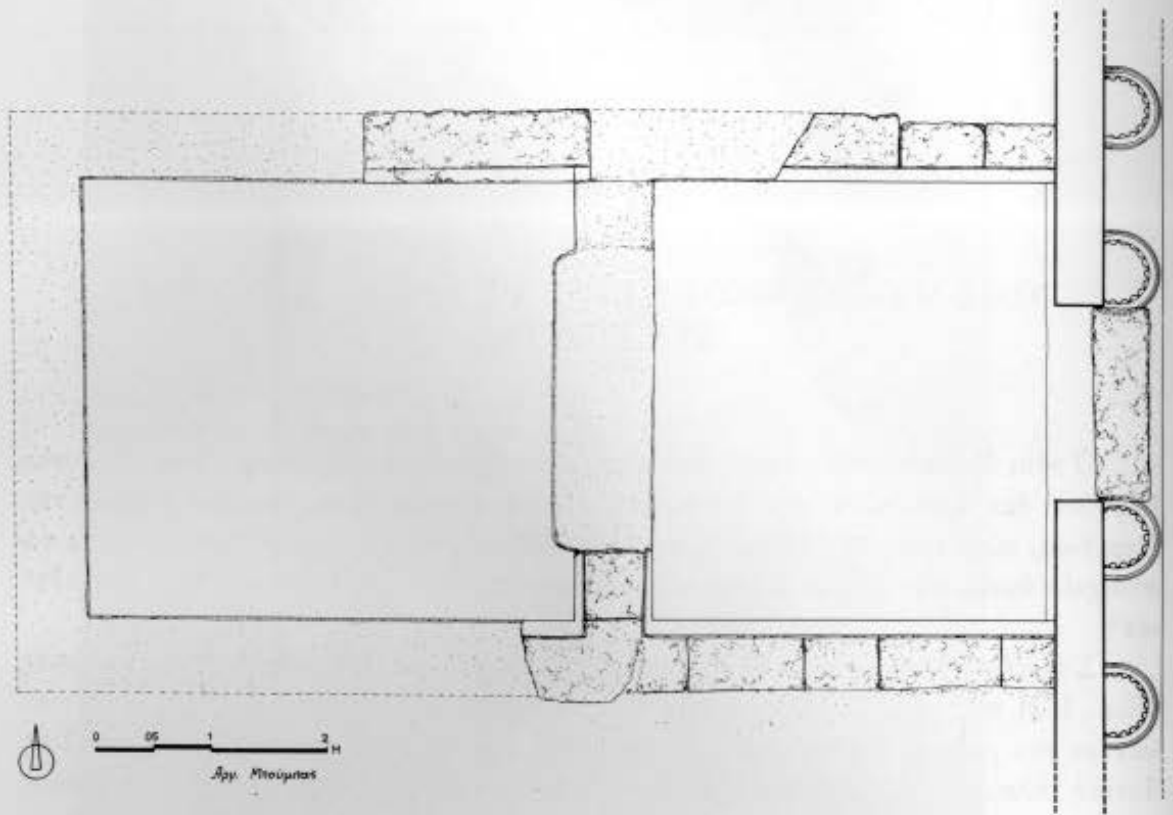
Η ίδια η τούμπα, είχε ένα σχήμα ελαφρά επίμηκες με διαμέτρους βάσης 20 μ. και 28 μ., ενώ το ύψος της δεν έφτανε τα 3 μ. Γρήγορα φάνηκε ότι ο «κρατήρας» στην δυτική πλευρά αντιστοιχούσε σ' έναν βαθύ λάκκο, κωνικό, με την κορυφή προς τα κάτω. Μέσα στον λάκκο αυτό βρέθηκαν μαζεμένα σε σωρό και ανακατεμμένα με το χώμα πολλά αρχιτεκτονικά μέλη (Εικ. 3), τμήματα ιωνικών ημικιόνων και κιονοκράνου, τμήματα γείσων και κομμάτια πώρινων γωνιόλιθων, προφανώς μέλη κάποιου κτιστού Μακεδονικού τάφου με ιωνική πρόσοψη. Συγχρόνως όμως στο ίδιο σημείο διαπιστώθηκε η ύπαρξη ενός αρχαίου τετράπλευρου σκάμματος, όπου ακριβώς μέσα στην επίχωσή του είχε δημιουργηθεί ο μεγάλος λάκκος με τα αρχιτεκτονικά μέλη. Οι διαστάσεις του σκάμματος είναι 6-11 μ. και βάθος 6 μ. περίπου⁴.

1. Για το νέο τάφο με ιωνική πρόσοψη βλ. Έργο 1987 (τυπώνεται) και ΠΑΕ 1987 (τυπώνεται). Στην ανασκαφή πήραν μέρος οι φοιτητές Ζ. Κωτίτσα Γ. Πάτσης, Τ. Τσούτσα, Β. Καραϊσκού και βοήθησε ο αρχιτέκτονας της Ανασκαφής της Βεργίνας Α. Μπούμπας.

2. Βλ. Μ. Ανδρόνικος, Βεργίνα, Βασιλικοί τάφοι (1984) (= Ανδρόνικος 1984).

3. Για το θέμα S. Miller, AM 88, 1973, 189 κ.ε. (= Miller 1973), S. Miller, Hellenistic Macedonian Architecture, (Διατρ. 1971), (= Miller 1971), S. Miller, Studies in the history of Art 10, 1982 153 κ.ε. με τη νέα βιβλιογραφία συγκεντρωμένη, (= Miller 1982), B. Gössel, Makedonische Kammergräber, (Διατρ. 1980), (Gössel 1980). Δεν περιλαμβάνονται εδώ βέβαια τα μνημεία αρχιτεκτονικής στη Μακεδονία από τους 6ο και 5ο αιώνες π.Χ.

4. Το μήκος των 11 μ. είναι μεγαλύτερο, διότι στην ανατολική πλευρά, αυτή που αντιστοιχεί στο δρόμο του τάφου δεν συνεχίστηκε η ανασκαφή.

Σχ. 1. Βεργίνα. Ο μακεδονικός τάφος με ιωνική πρόσοψη. Κάτοψη του τάφου. (Προσωρινό σχέδιο).

Μετά την απομάκρυνση της επίχωσης φάνηκαν πραγματικά στον πυθμένα του αρχαίου σκάμματος τα ερείπια ενός Μακεδονικού τάφου με θάλαμο και προθάλαμο και ιωνική πρόσοψη (Εικ. 4-5). Από το οικοδόμημα σώζει περισσότερα στοιχεία η πρόσοψη, ενώ αντίθετα οι τοίχοι των δύο χώρων είναι καταστραμμένοι και σε πολλά σημεία ανύπαρκτοι, όπου στην τελευταία περίπτωση σώζεται μόνο η κοίτη τους.

Πρόκειται για ένα σχετικά μεγάλο τάφο με την είσοδό του στα ανατολικά (Σχ. 1). Οι δύο θάλαμοι είναι σχετικά μεγάλοι και κυρίως βαθείς, έτσι ώστε ο τάφος ολόκληρος να δίνει την εντύπωση ενός μακρόστενου οικοδομήματος. Ο προθάλαμος είναι ένας ανοιχτός χώρος που αν είχε στην είσοδο τη συνηθισμένη μαρμάρινη θύρα μπορούσε να θεωρηθεί δεύτερος θάλαμος⁵. Οι διαστάσεις του οικοδομήματος είναι χαρακτηριστικές: το γενικό μήκος του τάφου εσωτερικά φτάνει τα 8,50 μ., ενώ οι

5. Πρβλ. τον Μακεδονικό τάφο με την χτιστή κλίνη και το χτιστό δρόμο στην τούμπα Μπέλλα στη Βεργίνα, όπου ο προθάλαμος έχει την είσοδο χωρίς τη θύρα, είναι στενός και δίνει την εντύπωση ενός πραγματικού προστώου. Βλ. Ανδρόνικος 1984, 34, εικ. 12. Φ. Πέτσας, Ο τάφος των Λευκαδίων (1966) *passim*. Βέβαια δε λείπουν ακόμη και τα παραδείγματα, όπου ο προθάλαμος είναι λίγο μεγαλύτερος ωστόσο λείπει η θύρα από την είσοδο, όπως ο τάφος στο Δίον, Gössel 1980, 111 κ.ε. Γ. Σωτηριάδης, Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ. 2, 1934, 5 κ.ε. Γενικά παρατηρεί κανείς ότι συνήθως σε στενούς προθαλάμους Μακεδονικών τάφων δεν κλείνει η είσοδος με τη συνηθισμένη μαρμάρινη θύρα, αλλά προστατεύεται με το γνωστό σύστημα της σειράς των πώρινων γωνιολίθων. Για τη σύνθεση και την εντύπωση της πρόσοψης βλ. Miller 1982, 155.

εξωτερικές διαστάσεις ανέρχονται στα 10 μ. μήκος και 5 μ. περίπου πλάτος, εκτός από την πρόσοψη, που φτάνει τα 6 μ. Ο θάλαμος έχει 3,85 μ. πλάτος και 4,30 μ. μήκος, ο προθάλαμος αντίστοιχα έχει 3,85 μ. και 3,55 μ. Οι τοίχοι είναι θεμελιωμένοι κατευθείαν στο χώμα, όπως επίσης και το δάπεδο που σχηματίζεται από χοντρό κόκκινο κονίαμα πάχους 0,03-0,05 μ. Ανάμεσα στους δύο χώρους παρατηρείται μια μικρή διαφορά ύψους στο δάπεδο με το θάλαμο ψηλότερα.

Στο άνοιγμα της εισόδου του τάφου (1,67 μ. μήκος) δεν υπήρχε καμιά θύρα προστατευόταν, όπως είναι γνωστό και από άλλους μεγάλους Μακεδονικούς τάφους, με μια στήλη πώρινων γωνιολίθων (Εικ. 6). Από αυτούς σώθηκε ο κατώτερος⁶. Αντίθετα στο πέρασμα από τον προθάλαμο στο θάλαμο υπήρχε μεγάλη μαρμάρινη θύρα (άνοιγμα εισόδου 2,50 μ.) όπως φανερώνουν τα ίχνη του θυραίου τοίχου στο δάπεδο, αλλά κυρίως τα λίγα σπαράγματα μιας μαρμάρινης θύρας, που βρέθηκαν στη ΒΑ γωνία του θαλάμου.

Στο εσωτερικό του ταφικού οικοδομήματος παρατηρούνται ορισμένα σημαντικά χαρακτηριστικά: οι τοίχοι στο ύψος του 0,50 μ. σχηματίζουν ένα στενό πεζούλι (Εικ. 7) ως 0,10 μ. πλάτος, πράγμα που πρώτη φορά παρατηρείται σε Μακεδονικό τάφο, όσο γνωρίζω. Έως το ύψος αυτό ο τοίχος έχει χρώμα μαύρο, ενώ από τη μικρή αυτή βαθμίδα και πάνω το κονίαμα του τοίχου είναι κόκκινο. Κομμάτια από άσπρο κονίαμα και τμήμα από ανάγλυφο κυμάτιο δείχνουν ότι υπήρχε και άσπρη επιφάνεια, πιθανότατα η εσωτερική επιφάνεια της καμάρας, ενώ ίσως περιέτρεχε τον τοίχο σε αρκετό ύψος μια ζώνη με κυμάτιο⁷.

Η πρόσοψη σώζει και τα περισσότερα στοιχεία του μνημείου. Το κύριο χαρακτηριστικό βέβαια είναι οι τέσσερις ημικίονες που στέκονται πάνω σε μια βαθμίδα, που έχει τη θέση του «στυλοβάτη» (Εικ. 8), στο αντίστοιχο ύψος του εσωτερικού κατωφλίου. Πρόκειται για ημικίονες με τομή μεγαλύτερη του μισού κύκλου, με έντεκα γλυφές και δώδεκα ακμές. Είναι από πωρόλιθο, αλλά τα λεπτομερειακά στοιχεία (γλυφές κ.λ.π.) σχηματίζονται από μαρμαροκονίαμα άριστης ποιότητας. Το ενδιαφέρον είναι ότι σχηματίζονται χωριστά από τον τοίχο, εκτός από το πάνω μέρος του ακραίου νότιου κίονα, όπου υπάρχει ένας μεγάλος σπόνδυλος σε δεύτερη χρήση που το μισό ανήκει στον τοίχο και το άλλο μισό σχηματίζει τον ημικίονα⁸.

Οι ιωνικές βάσεις (Εικ. 9) των ημικιώνων σχηματίζονται από δύο τροχίλους και μια σκατία ανάμεσά τους, όπου ο πάνω τροχίλος αποτελείται από δύο μέρη⁹. Οι ημικίονες πρέπει να έφταναν τα 3,50 μ. ύψος και επιστέφονταν με το μισό κιονόκρανο, κατασκευασμένο από διαφορετικό υλικό, μια μαλακή κιτρινωπή αμμόπε-

6. Βλ. υποσημείωση 5.

7. Πρόκειται για την απλούστερη χρωματική σύνθεση της επιφάνειας των τοίχων στα ταφικά μνημεία. Βλ. και άλλα παραδείγματα στον παρόντα τόμο. Ακόμη Miller 1970, 119 κ.ε. (γενικά) και 124 κ.ε.

8. Βλ. διαφορετική κατασκευή και σχέση του ημικίονα με τον πίσω τοίχο της πρόσοψης του παλιού τάφου με ιωνική πρόσοψη στη Βεργίνα, Κ. Ρωμαίου, Ο Μακεδονικός τάφος της Βεργίνας (1951) 21 κ.ε.

9. Αττικός τύπος ιωνικής βάσης βλ. Miller 1970, 15 κ.ε. (τύπος I). Επίσης Miller 1973, 195 κ.ε.

τρα (Εικ. 10-11). Το μισό αυτό κιονόκρανο έχει ανάμεσα στις έλικες τρία ανάγλυφα κυμάτια που προεξέχουν έντονα, ενώ τις γωνίες καλύπτουν μισά ανθήμια. Τα προσκεφάλαια λεπτότερα στη μέση, έχουν διπλά σχοινιά. Οι έλικες κεντρώνονται σπειροειδώς σ' έναν επίπεδο οφθαλμό, στο κέντρο της σπείρας¹⁰.

Αξιοσημείωτη είναι η χρήση του κονιάματος και κυρίως στη διαμόρφωση των αρχιτεκτονικών μελών. Ακριβώς εξαιτίας της καταστροφής έχει κανείς την ευκαιρία να εξετάσει τις διάφορες ποιότητες και την ευρύτερη χρήση τους στο οικοδόμημα: Η ποιότητά τους είναι άριστη και ουσιαστικά με κονίαμα διαμορφώνονται οι λεπτομέρειες των αρχιτεκτονικών μελών, έτσι ώστε όταν λείπουν, γίνονται οι μετρήσεις των λίθινων μελών επισφαλείς.

Τμήματα από αέτωμα και γείσα καθώς και γραπτή κοσμοφόρο είναι ενδεικτικά για την ανωδομή που θα είναι δυνατόν να αποκατασταθεί γραφικά.

Τα κινητά ευρήματα του τάφου είναι φυσικά ελάχιστα και η μαρτυρία τους σχετική. Αξίζει να αναφερθεί το θραύσμα μιας σιδερένιας περικεφαλαίας (Εικ. 12) που βρέθηκε πάνω στο δάπεδο, τρίτο παράδειγμα μετά την περικεφαλαία από τον τάφο II της Μεγάλης Τούμπας στη Βεργίνα και εκείνη του γνωστού τάφου στη Θεσπρωτία με τα όπλα — από τον 4ο αιώνα π.Χ.¹¹ Ελάχιστα καρδιάσχημα χάλκινα επιχρυσωμένα ελάσματα (Εικ. 13) προέρχονται από την επένδυση και τη διακόσμηση ενός επίπλου ή κάποιου ανάλογου αντικειμένου. Τα θραύσματα των αγγείων που βρέθηκαν μέσα στη χαμηλή επίχωση του τάφου και κυρίως πάνω στο δάπεδο είναι λίγα: τα παλιότερα ανήκουν σε γνωστά μελαμβαφή σχήματα, που χρονολογούνται στο τέλος του 4ου αιώνα π.Χ. - αρχές του 3ου αιώνα π.Χ.: πρόκειται για θραύσματα ενός πινακίου τύπου fish-teller και μιας «αλατιέρας»¹². Κολλημένες στο δάπεδο βρέθηκαν ελάχιστες χρυσές ίνες, ίσως από ύφασμα ή κόσμημα. Μέσα στο θάλαμο σχεδόν πάνω στο δάπεδο και μέσα στο χώμα βρέθηκε ένας πήλινος λύχνος (Εικ. 14) που χρονολογείται στα μέσα του 3ου αιώνα π.Χ. ή λίγο αργότερα¹³. Το γεγονός ότι πάνω στο κονίαμα δεν υπάρχουν ίχνη καμιάς σταθερής-χτιστής κατασκευής σημαίνει ότι δεν υπήρχαν σαρκοφάγοι λίθινες ή χτιστές και φαίνεται ότι σαρκοφάγος και τεφροδόχος ήταν κινητές ή και από φθαρτή ύλη.

Αν οι παρατηρήσεις μας στα ευρήματα και τα αρχιτεκτονικά μέλη είναι σωστές, ο νέος Μακεδονικός τάφος ανήκει σε νεκρό άνδρα και πρέπει να χρονολογηθεί στις αρχές του 3ου αιώνα π.Χ. Στον ίδιο αιώνα και όχι πολύ αργότερα ο τάφος συλήθηκε και καταστράφηκε, όπως δηλώνει ο λύχνος. Μετά την καταστροφή θα πρέπει να

10. Πρβλ. κιονόκρανα στην Πέλλα βλ. σχετικά Miller 1973, 197. Βλ. κάτω.

11. Ανδρόνικος 1984, 140 κ.ε. εικ. 97-98. Α. Χωρέμης, ΑΑΑ XIII, 1980, 3-20 εικ. 8. Ένα δεύτερο κράνος από τον ίδιο τάφο στη Θεσπρωτία ήταν επίσης σιδερένιο, αλλά είχε εξωτερικά ασημένια επένδυση.

12. Για ανάλογα κτερίσματα βλ. τα πήλινα κτερίσματα των βασιλικών τάφων της Μεγάλης Τούμπας, Ανδρόνικος, Βεργίνα 1984, 158 κ.ε. Τα ανάλογα όμοια παραδείγματα είναι πολυάριθμα. Η χρονολόγηση των σχημάτων αυτών είναι δύσκολη και στηρίζομαστε ακόμη γενικά στα ευρήματα της Αγοράς των Αθηνών.

13. Πρβλ. μόνο για μία γενική ομοιότητα Ο. Broneer, Corinth IV ii. Terracotta Lamps (1930). τύπος X (μέσα του 3ου αιώνα π.Χ. - αρχές 2ου αιώνα π.Χ.

άρχισε και η διαρπαγή των λίθινων μελών. Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο μέσα στον τάφο, όσο και μέσα στον κρατήρα δεν υπήρχε κανένα εύρημα που να χρονολογείται στα όψιμα ελληνιστικά ή τα ρωμαϊκά χρόνια. Απομένουν συνεπώς για τη χρονολογική τοποθέτηση του τάφου οι πληροφορίες, που πρόσφεραν τα αρχιτεκτονικά μέλη και τα ελάχιστα όστρακα αγγείων.

Η περίεργη αυτή καταστροφή του τάφου δημιουργεί ερωτήματα, αφού είναι σπάνια ανάμεσα στους Μακεδονικούς τάφους μια τέτοιας έκτασης και μορφής καταστροφή όσο γνωρίζω. Το δεύτερο παράδειγμα ενός ανάλογου φαινομένου έχει να επιδείξει ο ερειπωμένος τάφος IV της μεγάλης Τούμπας στην Βεργίνα επίσης¹⁴. Δεν ήταν εύκολη μια απάντηση και ερμηνεία του φαινομένου το οποίο μάλιστα εντοπίστηκε στη Βεργίνα· ίσως όμως θα πρέπει να αναζητήσει κανείς ορισμένα ιστορικά γεγονότα μέσα στον 3ο αιώνα π.Χ. που να δικαιολογούν την καταστροφή.

Με το καταστραμμένο αυτό μνημείο —έστω και ολιγοσήμαντο— κερδίσαμε ένα ακόμη παράδειγμα για την ολιγάριθμη ομάδα των Μακεδονικών τάφων με ιωνική πρόσοψη¹⁵. Στη Βεργίνα συγκεντρώνονται τα περισσότερα παραδείγματα: Δίπλα στο νέο τάφο υπάρχει ο τάφος που μελέτησε ο Κ. Ρωμαίος¹⁶, ενώ η φετινή ανασκαφή έδωσε ένα ακόμη ανάλογο μνημείο, όπου όμως η ιωνική πρόσοψη βρίσκεται στο εσωτερικό του θαλάμου¹⁷. Αν στη μικρή σειρά προστεθεί ο άνω όροφος με τους ιωνικούς κίονες του Ανακτόρου της Βεργίνας¹⁸, στο χώρο αυτό υπάρχει το καλύτερο παράδειγμα ιωνικής αρχιτεκτονικής στη Μακεδονία. Στην κοντινή περιοχή βρίσκονται και οι άλλοι όμοιοι τάφοι με ιωνική πρόσοψη· στο Λαγκαδά βρίσκεται ο γνωστός από παλιά τάφος του Μπέη-Μακρίδη¹⁹ με τέσσερις ιωνικούς ημικίονες και μαρμάρινη θύρα στην είσοδο. Ο δεύτερος μεγάλος τάφος στα Λευκάδια²⁰ είναι ίσως νεότερος από τα προηγούμενα με ιωνική πρόσοψη και σώζει πολλά περισσότερα στοιχεία διακόσμησης και αρχιτεκτονικής (φυτική διακόσμηση καμάρας, φυτικά ακρωτήρια κλπ.). Ο αντίστοιχος τάφος στον Άγ. Αθανάσιο, επίσης κοντά στη Θεσσαλονίκη είναι αδημοσίευτος²¹. Στα μνημεία αυτά πρέπει να προστεθούν ο

14. Ανδρόνικος 1984, 83. Είναι δύσκολο να χρονολογηθεί πρόχειρα ο τάφος και χρειάζεται μελέτη του ολιγάριθμου αρχιτεκτονικού υλικού.

15. Miller 1970, 15 κ.ε.

16. Ρωμαίου ό.π. passim, Miller 1982, 153. Gössel 1980, 251 κ.ε.

17. Βλ. ανακοίνωση του καθ. Μ. Ανδρόνικου στον παρόντα τόμο. Στην ομάδα αυτή των Μακεδονικών τάφων με ιωνική πρόσοψη θα έπρεπε ίσως να συμπεριληφθεί και ο Μακεδονικός τάφος έξω από τα Παλατίτσια που ανακάλυψε πρώτος ο L. Heuzey και απεικόνισε ο M. Daumet (Mission archéologique de Macedoine, 1976, εικ. 15). Βλ. Miller 1982, 157. Στην απεικόνιση φαίνεται η τότε σωζόμενη πρόσοψη. Δεν υπάρχουν κίονες, αλλά αναπτύσσεται στο άνω μέρος της πρόσοψης τριταίνωτο επιστύλιο και γεισίποδες.

18. Μ. Ανδρόνικος, Χ. Μακαρόνας, Γ. Μπακαλάκης, Ε. Μουτσόπουλος, Το ανάκτορο της Βεργίνας (1961) passim.

19. Th. Makridy, Idl 26, 1911, 193 κ.ε. (= Gössel 1980, 142 κ.ε.).

20. Κ. Ρωμοπούλου, AAA 6, 1973, 87 κ.ε. (Gössel 1980, 193 κ.ε.). Ο τάφος χρονολογείται κατά την ανασκαφέα από τον 3ο αιώνα έως τα μέσα του 2ου αιώνα π.Χ. Τα νεότερα ευρήματα ίσως βοηθήσουν σε ακριβέστερη χρονολόγηση.

21. Κ. Ρωμοπούλου, ΑΔ 29, 1973-74, 677, πίν. 487.

Μακεδονικός Τάφος στο Δίον²² (μελέτησε ο Σωτηριάδης) με τους ιωνικούς ημικίονες στον προθάλαμο και ακόμη ο μεγάλος τάφος των Λευκαδίων (μελέτησε ο Φ. Πέτσας²³) με τον άνω όροφο της πρόσοψης με ιωνικούς ημικίονες και ανάγλυφη ζωοφόρο. Η ομάδα με τα μνημεία ιωνικής αρχιτεκτονικής στη Μακεδονία ευρύνεται τέλος με τις μεγάλες και πολυτελείς κατοικίες της Αρχαίας Πέλλας²⁴. Εκτός από το νέο μεγάλο τάφο στη Βεργίνα βόρεια του τάφου του «Ρωμαίου» όλα τα άλλα μνημεία χρονολογούνται στο τέλος του 4ου αιώνα π.Χ. - αρχές του 3ου αιώνα π.Χ. Ο τάφος των Λευκαδίων χρονολογείται από τον 3ο αιώνα π.Χ. ως τα μέσα του 2ου αιώνα π.Χ.²⁵

Όλα αυτά τα μνημεία έχουν κοινό στοιχείο την εφαρμογή του ιωνικού ρυθμού, αλλά σε όλα κάθε φορά με διαφορετικό τρόπο. Παράλληλα όμως κοινό είναι και ένα ακόμη χαρακτηριστικό, ο συνδυασμός δηλ. των αρχιτεκτονικών στοιχείων και ο επιλεκτικός χαρακτήρας στην αρχιτεκτονική σύνθεση της πρόσοψης, γενικό γνώρισμα όλων των Μακεδονικών τάφων. Την πρόσοψη του νέου τάφου θα πρέπει να τη φανταστούμε περίπου όπως αυτή του δεύτερου μεγάλου τάφου στα Λευκάδια, μολονότι οι διαφορές ανάμεσα στα δύο μνημεία είναι σημαντικές. Η πρόσοψη του νέου τάφου θα πρέπει ακόμη να είναι ανάλογη και με εκείνη του Α' τάφου στα Λευκάδια, μολονότι οι διαφορές είναι και πάλι μεγάλες, όπως και με τους άλλους Μακεδονικούς τάφους στη σύνθεση της πρόσοψης. Διαφορετικά είναι όμως και στα κύρια στοιχεία, τη βάση και το κιονόκρανο του ημικίονα. Τα πλησιέστερα παράλληλα προς το νέο τάφο συναντά κανείς στον τάφο του Λαγκαδά, ή καλύτερα ακόμη στον κίονα του περιστυλίου της βόρειας οικίας στο τετράγωνο 1 του τομέα Ι στην Πέλλα²⁶.

Η γραφική αποκατάσταση του μνημείου με τη βοήθεια των αρχιτεκτονικών μελών, που σώθηκαν, θα επιτρέψει μια πληρέστερη εικόνα του και επομένως μια ευκολότερη τοποθέτησή του μέσα στην ομάδα των Μακεδονικών τάφων με ιωνική πρόσοψη και γενικά να οριστεί η σχέση με τα ιωνικά μνημεία στην ελληνιστική Μακεδονία. Αυτό θα επιτρέψει να εξεταστούν άλλη μια φορά θέματα, όπως οι μορφολογικές συγγένειες των παραπάνω μνημείων με αντίστοιχα ιωνικά οικοδομήματα άλλων περιοχών, ή ακόμη το ρόλο των μνημείων, όπως το Φιλίππειο στο Ιερό της Ολυμπίας. Η εξέταση αυτή κρίνεται απαραίτητη, αφού από τότε που η S. Miller συνόψισε και ανίχνευσε τα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής στην Ελληνιστική Μακεδονία²⁷, ήρθαν στο φως νέα μνημεία που αλλάζουν ίσως την εικόνα για το θέμα αυτό.

Θεσσαλονίκη,
Πανεπιστήμιο

Στέλλα Δρούγου

22. Σωτηριάδης, ό.π.

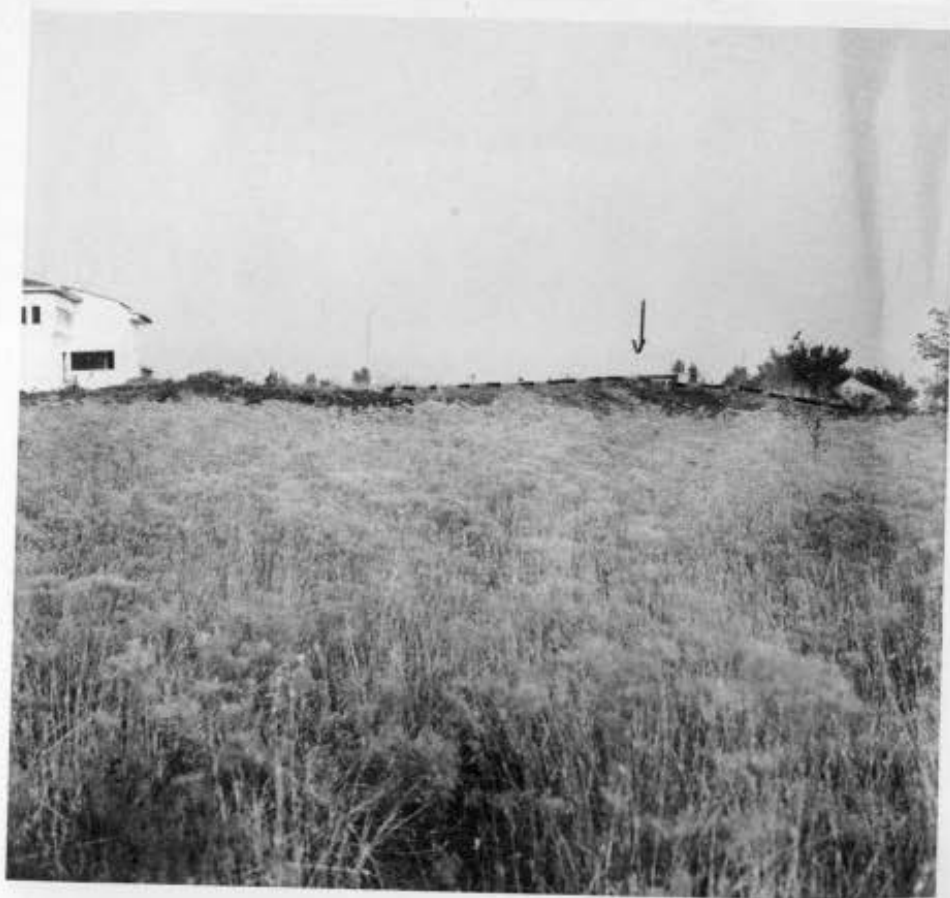
23. Πέτσας, ό.π. 73 κ.ε., εικ. 25, 27.

24. Miller 1970, 23 κ.ε., πίν. XII A.

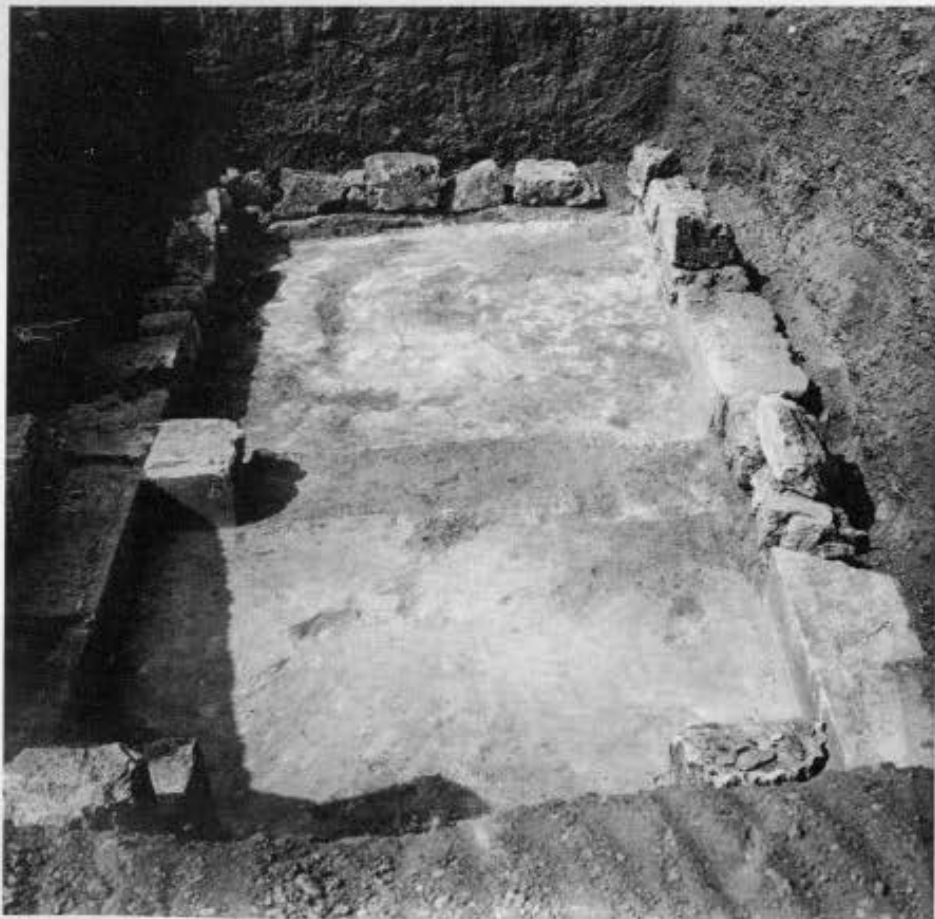
25. Για τις νεότερες χρονολογήσεις των μνημείων Miller 1982, 168, υποσημ. 13, 14.

26. Miller 1970, 23 κ.ε.

27. Miller 1970, 15, Miller 1982, 193 κ.ε.

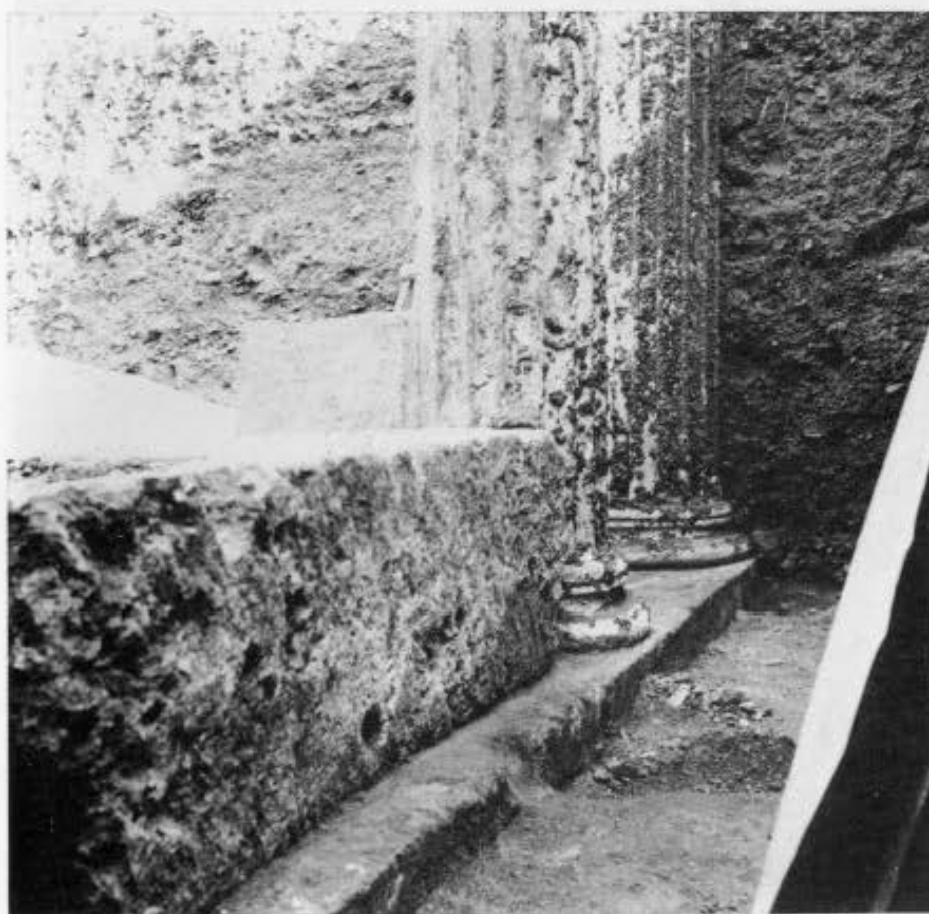
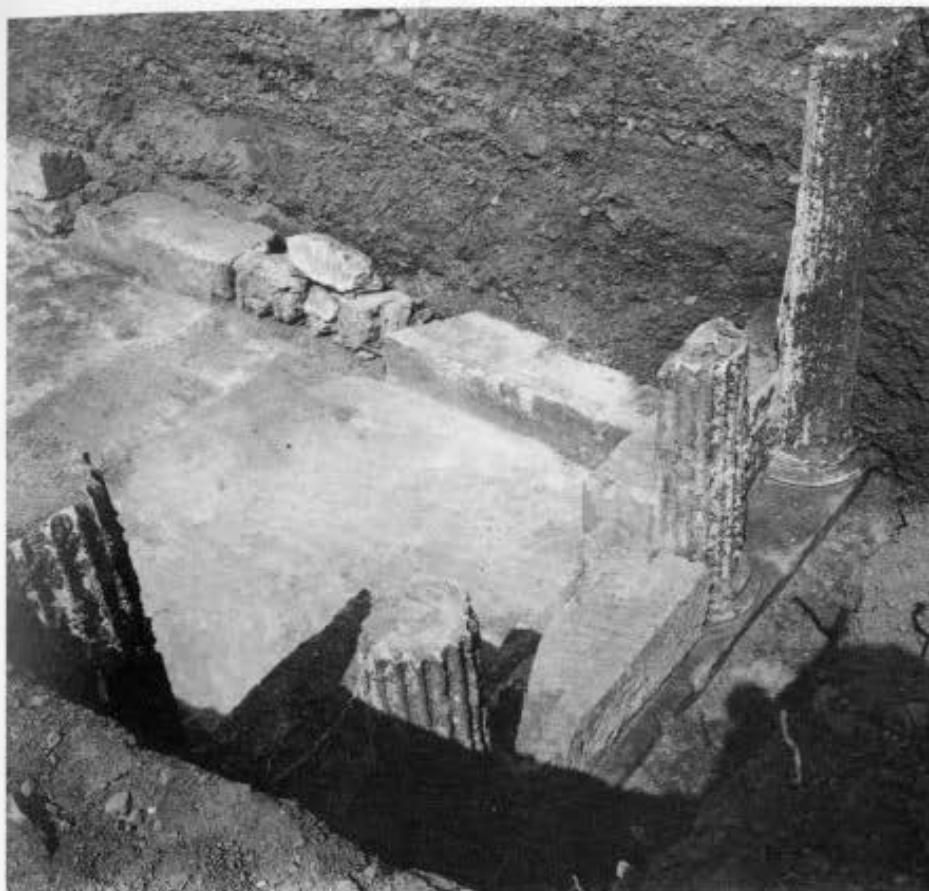

1. Βεργίνα. Τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου, από δυτικά. 2. Τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου, από νοτιοανατολικά.

3. Βεργίνα. Τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου. Ο κρατήρας και τα αρχιτεκτονικά μέλη, από νοτιοανατολικά.

4. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη, από ανατολικά.

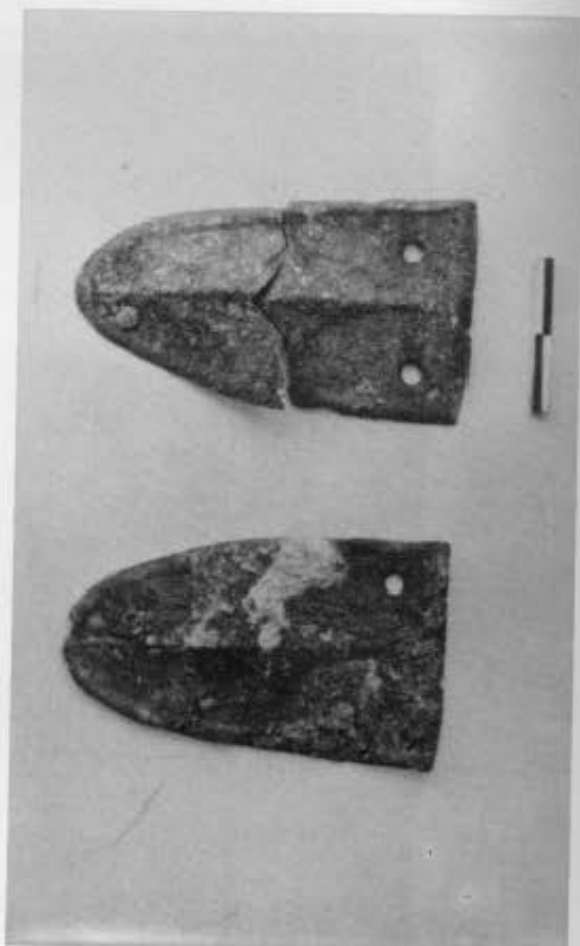
5. Βεργίνα. Τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη, από νότια.
 6. Η είσοδος και ο πώρινος γωνιόλιθος, από νοτιοανατολικά.

7. Βεργίνα. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη. Εσωτερικό, το πεζούλι των τοίχων. 8. Οι ημικίονες με
στυλοβάτη.

9. Βεργίνα. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη. Η ιωνική βάση. 10. Το ιωνικό κιονόκρανο.

11. Βεργίνα. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη. Το ιωνικό χιονόκρανο. 12. Τμήμα σιδερένιου κράνους.